1940 ий
18
МАРТ
№ 26 (639)
Акше 5 ыр.

10-шо ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла эллаcе пролетарий-шамыч, ушныза!

РВЕЗЕ КОММУНИСТ

ВЛКСМ Маробком ден Горком орган

СССР Верховный Советын VI-шо Сессийжым созыватлыме нерген

СССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМЫН

УКАЗШЕ

Тений 29 мартыште Москва олаш Советский Социалистический Республика-шамыч Союз Верховный Советын кудымшо Сессийжым созыватлаш.

СССР Верховный Совет Президиум Председатель М. КАЛИНИН.

СССР Верховный Совет Президиум Секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль 1940 ий 14 март.

Интернациональный воспитанийым сайын шындышаш верч

1871 ий 18 мартыште Париж оласе пашазе-шамыч буржуазийын властьшым сўмыреныт да шкенынштын властьыштым — Парижский Коммуным установитленыт. Тўнямбалсе революционный движенийын историйыштыже тиде первой гана властьым шке кидыш налаш тыршымаш улмаш.

Парижысе пашазе-шамыч властьым шке кидыштышт улыжат 72 кече велэ кучен кертыныт. Тунам пашазе классын революционный партийже уке дене, коммунар-шамычын шке тушманышт дек нерешительный улмышт дене Парижский Коммуна сўмыралтын.

Парижский Коммуным увертарымылан 69 ий шуо. Туддеч вара жап шагал огыл эртен. Туге гынат, парижский коммунар-шамычын чапле пашаштым пўтынь тўнясе пролетариат сайын шарна да ончыкыжат шарнаш тўналеш.

Коммунын геройжо-шамычым шарнымаш кече — тиде капиталистический реакций ваштареш, империалистический война ваштареш кучедалме кече, ош террорын жертвыже-шамычлан полшымо кече, чыла тўнясе шемер-шамычын солидарностьыштым адакат утларак пенгыдемдыме кече. 1922 ий деч вара, МОПР (Международная организация помощи борцам революции) организацийым создатлыме деч вара 18 март МОПР кече улеш. Тиде кечын МОПР организаций-шамыч идалык жапыште ыштыме шке сеҥымашыштым итожитлат, ончыкыжо интернациональный пашам адакат утларак виянгдышаш верч корным палемдат.

Коммунистический партийын вуйлатымыже дене Советский Союзышто МОПР организаций - шамыч ятыр сеҥымашым ыштеныт. 1939 ий 1 октябрьыште мемнан элыште 10.172 тўжем наре МОПР член шотлалтын. Нунын коклаште интернационально - воспитательный пашам кумдан шарыме дене, 1923 ий гыч 1939 ий марте, революцийын борецше-шамычлан п о л ш ы м о фондыш 180.889.272 тенгем погымо.

Мемнан республикыштат ятыр МОПР организаций-шамыч пашам сайын ыштат. Теве Карл Маркс лўмеш колхоз (Сотнур район) пеленсе МОПР ячейкым ончыкташ лиеш. Тиде ячейкыште 127 колхозник членлан шога. Ячейкын бюрожо член-шамыч коклаште интернационально - воспитательный пашам сайын шынден. Международный положений нерген чўчкыдынак доклад, беседа эртаралтеш, МОПР член-шамыч взносым аккуратно тўлат, „Мопровец" пырдыж газета регулярно лектын шога.

Тыгай пример-шамычым шўдö дене ончыкташ лиеш. Но ме таче сеҥымаш-шамыч нерген велэ огыл, улшо ситыдымаш-шамыч нергенат ойлыде огына керт. Вигак каласаш кўлеш, мемнан республикыште але шуко МОПР организаций-шамыч пашам моткоч лушкыдын ыштат. Нуно шемер-шамычым членыш шупшмаш дене, член-шамычым воспитатлымаш дене путырак начар заниматлат. Комсомольский организаций-шамычат, южо вере, МОПР организацийлан моткоч начар полшат. Нине ситыдымаш-шамычым йöршын пытараш кўлеш.

Кызыт чыла МОПР организаций-шамычын задачышт — массым интернационализм духеш воспитатлаш, зарубежный иза-шольо-шамычын героически кучедалмашыштым кумдан освещатлаш. Тиде пашаште комсомольский организаций-шамыч кугу полышым пуышаш улыт.

Колхозын моктанышаш ўдыржö

Марина Александ р о в н а Кузнецова йолташ великий Октябрьский революцийын ровесницаже. Тудо Энгэр ўмбал ялыште нужна кресаньык ешеш шочын. Октябрьский революций огыл гын, Марина тыгай волгыдо, ласка илышым огеш ужыле.

1934 ийыште Кузнецова йолташ ешыже дене пырля колхозыш пура да колхоз пашам виян ышташ пижеш. Тыге тудо колхозник-шамыч коклаште кугу авторитетан лийын. Пашам сайын ыштымыжлан колхоз правлений Маричам звеноводкылан тунемаш курсыш колта. Тунем пытарымекше тудо ик жап звеноводкылан пашам ыштыш.

1938 ийыште Кузнецова йолташым колхоз бригадирлан сайлышт. Тиде пашаш тудо первой кече гычак йöратен, уло вий дене пиже да кўчык жапыште сай паша результатшым ончыктыш. 1939 ийыште тудын бригадыже кажне гектар гыч 15 центнер дене шурным налын. Бригадыште ятыр стахановец - шамыч кушкыныт. Теве А. Ербунова, О. Чечукова, М. Иванова колхозын эн сай стахановкаже-шамыч улыт.

Кузнецова й о л т а ш Молотов лўмеш колхозым пенгыдемдымаште кугу пашам ыштен. Садланак М.А. Кузнецова й о л т а ш ы м Молотов лўмеш колхозын членышт Шале сельсоветыш депутатлан сайленыт.

М. С. Семенов.

Морко район.

Йошкар-Ола мебельный фабрикын ударница-станочницаже К. А. Полянина станокым кўчык жапыште тунем шуын, паша нормым 127 процентлан систематически темен шога.

Фото С. Чуршуковын.

Нормым утыж дене темат

Фрунзе лўмеш колхоз гыч (Оршанка район) чодра ямдылыме пашаште—6 ен румаште да 8 ен шупшыктымаште ыштат. Нуно 1939—40 ийысе чодра ямдылыме планым 10 мартлан 95 процентлан теменыт.

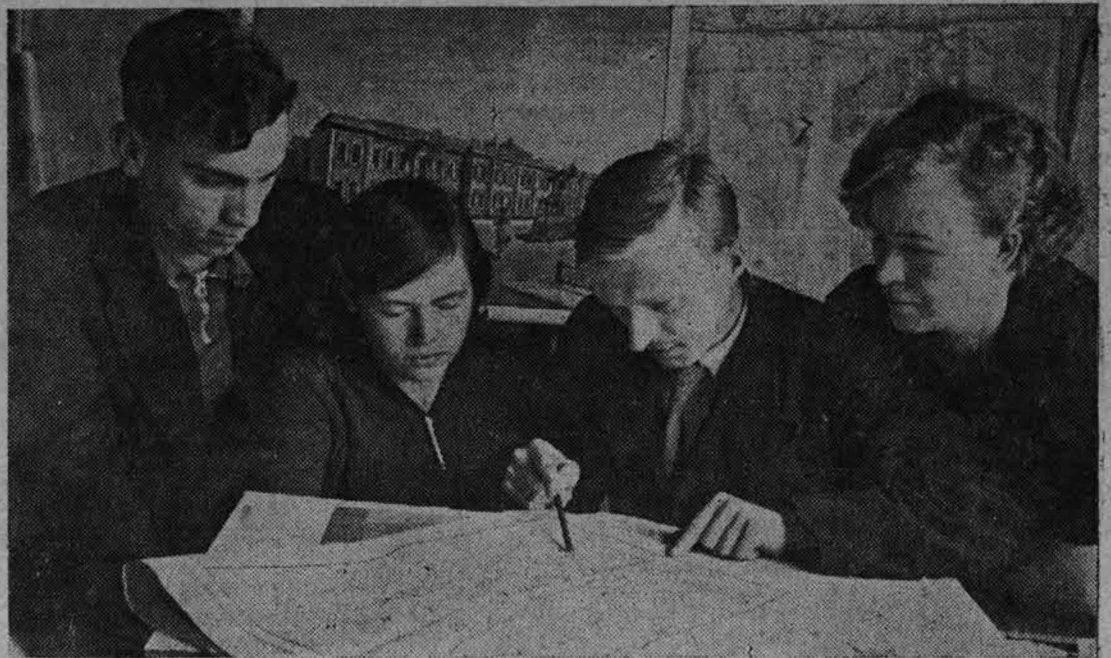
Колхозник-шамыч кечаш паша нормым утыж дене темен шогат. Теве Г. В. Полушин йолташ шупшыктымаште ыштен, кече еда нормым 350 процентлан темен шога. Тыгай показатель-шамычым молат ончыктен шогат.

М. С. Ураков.

* * *

„Чирки" колхозысо (Пектубай район) комсомолка-шамыч Т. П. Кузнецова, Т. И. Боронцова государственный ден хозяйственный пашаште а к т и в н о у ч а с т в о в а т л а т нуно корно ыштымаште кўйым шупшыктат, кечаш нормым эреак 120—130 процентлан темат.

И. Чесноков.

Марийский АССР Наркомземын архитектурно-проектный мастерскойын комсомолецше-шамыч международный положений вопрос-шамыч дене кугун интересоватлат. Нуно кажне кечын газетым лудыт. Снимкыште (шола гыч пурлашке): техник-архитектор К. Н. Анохин, техник-сметчик Н. А. Шекарова, мастерской начальник, архитектор П. А. Самсонов, инженер-конструктор Н. П. Волкова йолташ-шамыч картыште СССР ден Финляндия коклаште у границым ончат.

Фото С. Чуршуковын.

ПАРТИЙНЫЙ КАБИНЕТ ЯТЫР ПОЛЫШЫМ ПУЭН

„ВКП(б) историй краткий курсым“ светышке лукмек комсомолец-шамыч да советский интеллигенций марксистско-ленинский теорийым кугу желаний дене изучатлаш пижыч. Таче кечылан ятыр комсомолец-шамыч ВКП(б) историйым краткий курс гыч изучатлен пытаренытат, кызыт первоисточник-шамыч дене изучатлат.

Ойлыманат огыл, марксистско-ленинский теорийым изучатлымаште партийный кабинет-шамыч кугу полышым пуэныт да пуат. Кече еда партийный кабинетыш тӱрлӧ вопрос дене консультацийыш коштыт.

Теве партий Йошкар-Ола райкомын партийный кабинетше кодшо ийыште партий историйым самостоятельно изучатлыше комсомолец-шамычлан ятыр полшен.

1939 ийыште комсомолец-шамычлан партийный кабинет тӱрлӧ вопрос дене 65 групповой консультацийым эртарен, туштo 425 еҥ лийын. 37 индивидуальный консультацийлаште 245 еҥ лийын. ВКП(б) историйым самостоятельно изучатлымын методшыт дене обмениватлалташ 18 совещанийым эртарыме, тушто 279 комсомолец лийын.

Эртыме материалым пеҥгыдемдашлан 4 совещанийым эртарыме, тыште 72 еҥ участвоватлен. Тиддеч посна комсомолец-шамыч дене 6 гана теоретический собеседованийым эртарыме, тыште 93 еҥ участвоватлен.

Кодшо ий партийный кабинетышке тӱрлӧ вопрос дене консультацийым налаш 2115 комсомолец миен.

1940 ийыштат партийный кабинет 8 групповой да 5 индивидуальный консультацийым эртарен да совещаний - шамычымат шагал огыл эртарыме.

Партийный кабинетын активный читательже 87 комсомолец шотлалтеш.

Посна комсомолец-шамыч В. А. Курепанов, К. Софронова, Г. Е. Камелина да моло йолташ-шамычат кече еда партийный кабинетышке заниматлаш коштыт.

Ф. Д. Тесмеев йолташ нерген посна каласыде огеш лий. Тудо Йошкар-Ола РОНО-што политпросвет пашан инспекторжылан ыштыш тӱҥалме деч ончыч Шеклянур лудмо пӧрт вуйлатышылан ыштен. Масса коклаште паша шуко лийын гынат, эреак партийный кабинетышке консультацийыш коштын. Теоретический шинчымашыжым нӧлталшлан жапым муын. Пашам сай ыштымыжлан РОНО политпросвет инспекторлан выдвигатлен.

ВЛКСМ райком да первичный комсомольский организаций-шамыч нергенат икмыняр каласаш кӱлеш. Партийный кабинетын эртарыме консультацийыш, лекцийыш да доклад-шамычыш комсомолец-шамыч мият гынат, южышт внимательно огыт колышт.

Теве „Красный труженник“ колхозысо комсомольский организацийын секретарьже Кукин йолташ лекцийыште да консультацийыште мален веле шинча.

В. Борисов.

Инициативный комсомолец-шамыч

„Йошкар пеледыш“ колхоз пеленсе (Шернур район) первичный комсомольский организаций шке пашажым саемдышаш верч кучедалеш. Секретарь В. Павлов йолташын несоюзный молодежь коклаште политико-воспитательный пашам сайын ыштымыже дене комсомольский организаций ятыр кушкын. Организацийым 4 еҥ дене организоватлыме ыле гын, кызыт 20 комсомолец марте кушкын. Адак 5 еҥ комсомолыш пураш ямдылалтеш.

Комсомолец-шамыч „ВКП(б) историй краткий курсым“ самостоятельно кугу желаний дене, куанен изучатлат.

Тыгак комсомольский организаций шошо агалан ямдылалтмаштат полшен шога. Колхозлан 18 центнер ломыжым, 15 центнер фекалийым поген пуэн. Ял озанлык машина-шамычым чыла ремонтироватлен кукшо верышке поген шындыме.

Р. М. Пахтыбаев.

ВКП(б) Шернур райкомын парткабинетшым вуйлатыше Г. Г. Головенкин йолташ „ВКП(б) историй краткий курсым“ изучатлыме нерген Шернур средний школын 10 классыштыже тунемше-комсомолка-шамыч дене мутлана. Фото А. Овечкинын.

САЙ АГИТАТОР

Шиньша агитколлективын (Морко район) агитаторжо М. В. Рябинов йолташ шке пашажым сайын ышта. Тудо „Правда“ колхозышто газетым йӱкын лудмашым организоватлен. Тыгак тӱрлӧ тема дене 9 докладым ыштен. Кызыт „Правда“ колхоз государствылан тӱлышаш обязательствым тӱрыс темен да шошо агалан чыла шот дене нат сайын ямдылалт шуын.

С. Кузнецов.

Агитатор-шамычын кровный пашашт

Шемер масса коклаште агитационно-массовый пашам сайын шындышаш верч кучедалмаш—агитатор-шамычын кровный пашашт. Вет нуно большевистский правдым эреак умылтарышаш улыт.

Но Токтамыж сельсоветысе (Шернур район) агитатор-шамыч нимогай ответственностьымат огыт шиж. Сельсовет мучко 29 агитатор гыч ик енат беседым эртарымаш уке.

Агитационно-массовый пашан начар результатше „У вий“, „Йошкар-Шӱдыр“ колхоз-шамычын шошо агалан начар ямдылалтмаш гычат раш коеш. Нине колхоз-шамыч але мартеат шошо агалан ямдылалтын шуын огытыл.

Агитколлективын руководительже М. Л. Иванов йолташ „ынде сайлымаш пытен гын, агитационно-массовый пашан кӱлешыже уке“ манын шона ала мо?

М. П. Тымбаршев.

Чодра ямдылыме пашам сайын организоватлыман

Чодра ямдылыме пашам жапыштыже пытараш—тиде кажне колхозын да комсомольский организацийын тӱҥ задачышт.

Коклала сельсоветыште (Шернур район) чодра ямдылыме пашам начар организоватлен. Сельсовет мучко чодра пашаште 60 еҥ рушо, тынарак шупшыктышо пашам ыштышаш улыт.

Но таче кечылан улыжат 48 еҥ да 7 имне веле чодраште пашам ыштат.

Утларакшым „Марий“, „Чевер ӱжара“, „Ушемнур“, „У қорно“ да „Йошкар пеледыш“ колхоз-шамыч шеҥгелан кодыт.

„Марий“ колхоз чодра руымаш планым 44 процентлан, шупшыктымаш дене 6 процентлан гына темен. Тиде колхозышто комсомольский организаций уло. Но колхозник - шамычым чодра пашашке мобилизоватлышаш верч колхозлан полышым ок пу. Комсомолец-шамыч чодра пашаште шкештат огыт участвоватле.

Чодра пашаште шеҥгелан кодмашым кызытак пытарыман.

А. В. Сандаков.

Ронго район „Юледӱр“ колхозын членже комсомолец М. Н. Загайнов йолташ колхозный молодежь коклаште массовый пашам сайын ышта.

Снимкыште: М. Н. Загайнов йолташ газета гыч международный положений нерген увер шамычым лудеш.

фото В. И. Загайновын.

Интернациональный пашам кӱкшӧ уровеньыш

Кажне ийын международный пролетариат 18 мартыште Парижский Коммуна кечым палемда.

Парижский Коммунын геройжо-шамычым шарнымаш дене пырля ме международный пролетариатын кызытсе жерт в ы ж ы м а т шарнышаш улына. „Демократический“ эл - шамыч войнa ден капиталист-шамыч вашт ареш кучедалше коммунист-шамыч ӱмбаке, революционный организаций ден профсоюз-шамыч ӱмбаке орышыла кержалтыныт.

Капиталистический тюрьмалаште тӱжем дене революционер-шамыч шинчат. Нунын деке кажне кечын угычын тӱжем дене пашазе революционер - шамычым конден петыркалат. Тюрьма решотка-шамыч шеҥгелне пашазе классын эн сай эргышт: Бразилийыште —Луис Карлос Престес, Румынийыште — Анна Паукер, Финляндийыште Тойво Антикайнен да молат орлалнат. Тиддеч посна миллион наре Испанийысе республиканец-шамыч Франкон тюрьмаштыже да концентрационный лагерьлаштыже ындыралтын илат.

Войнa капиталистический элласе пашазе - шамычлан чыташ лийдыме нелә условийым создатла.

Кызытсе условийыште интернационализмын задачыже — чыла элласе шемер-шамычын иза - шольо солидарностьыштын пеҥгыдемдымаш, революций верч кучедалше-шамычлан полышым пумаш улеш.

МОПР пашаште активно участвоватлен, ме граница вес велне улшо иза-шольо-шамычлан кугу полышым пуэна.

Капиталистический элласте МОПР организаций-шамыч шке пашаштым поснак нелә условийыште, подпольеште ыштат.

Мемнан элыште веле МОПР организаций-шамычлан паша ышташышт чыла условий уло. Нунылан советский общественность могырым кугу полыш пуалтеш. Кызыт СССР - ысе МОПР организаций-шамыч международный МОПР движенийыште эн кугу верым налын шогат. Советский Союзышто чылаже 10.171.891 МОПР член, 143.838 ячейка шотлатеш. 17 ий жапыште, 1923 ий гыч 1939 ий марте, революций верч кучедалше-шамычлан полышымо фондыш чылаже СССР-ыште 180.889.272 теҥге пурен.

МОПР окса дене мемнан элыште кок интернациональный йоча пӧртым ыштыме. Тиде йоча пӧртлаште революционер-шамычын йочашт воспитатлалтыт. Тыгак МОПР окса дене граница вес велне улшо иза-шольо-шамычлан полышым пумо, нунын ешыштым шужышо деч колымаш деч арален кодымо.

Марийский организацийын существоватлымыже жапыште Марийский республикын шемерже-шамыч граница вес велне улшо революционер - шамычлан полшаш 300.000 теҥгем утла пуэныт.

Республикыштына МОПР организацийын ятыр активистше-шамыч улыт. Теве М. Горький лӱмеш Поволжский лесотехнический институт гыч Вилков, Скворцов йолташ - шамыч, ял озанлык техникум гыч Лучинцова, милиций гыч Беляев йолташ-шамыч пашам поснак сайын ыштат.

М. Горький лӱмеш Поволжский лесотехнический институт пеленсе МОПР ячейка Анна Паукерын интернациональный йоча пӧртыштӧ улшо йочаштлан 600 теҥге оксам поген пуэн.

18 март кечын чыла шке вийнам шкенан республикысе шемер - шамычым МОПР радамышке шупшмашке мобилизоватлена.

Афанасьева.

МОПР Обкомын председательже.

ЛИТЕРАТУРНЫЙ СТРАНИЦА

Учитель—тиде шерге лӱм

Кунаре сылне кече-шамыч
Эртеныт—мыйын ончылнем.
Но сылне кече-влак кокла гыч
Эн шерге—икте мыланем.
Вет таче первой пуышт кидыш
Дипломым, мыйым саламлен.
Вет таче мыйым сылне илыш
Налеш пашашке куанен.
Могай почет—учитель лӱмым
Нумал кошташ пуэн элем.
Могай куан! Рвезе шӱмым
Кугу лӱм ден иктеш шынден.
Шахтер, пашазе але повар,
Инженер, профессор, капитан,
Полковник, летчик, але шофер,
Чыла кӱлеш мемнан эллан.
Учитель лӱм тиддечын шерге,
Учитель тиде рвезын шӱм.
Кунар элемын ӱдыр, эрге
Манеш: учитель гордый лӱм.
Садланак таче мые эн чот
Ты кечым шергылан шотлем.
Нӧлталтын рвезе кумылемже—
Диплом вет мыйын кидыштем.
Каем пашашке мые,—школыш,
Рвезе-влакым туныкташ.
Пеледын кушшо йоча-влаклан
Путевкым илышыш пуаш.

Макс Майн.

Колынам весе ден келшыметым

Колынам весе ден келшыметым,
Кажне кас вашлиметым шинчем.
Мыланем товатлен ойлыметым
Пеш вашке монденат, йолташем.
Шып кастен асфальтан урем дене
Тый эртет, пеленет... йолташет.
Эртен кодшым шонем ӱшем дене,
Тудым тые уэш шарныктет.
Ыле жап: сад вуйтен олымбалне
Шинченна мутланен тӱрлымат.
Манынат:—„ӱмырешь ом кудалте..."
Тылзе жап гыч уже монденат.
Мый палем: парняшан пижергет гай
Кид гыч кидыш ласкан куснылат.
Илыш дене пырля тый ынет кай,
Локтылалтше айдеме улат!
Куснылат! Коштат тый весе дене:
Урем ден эртеда ӧндалалт.
Мылам от кӱл! Те тек коштса велэ,
Ынде шке, тый, ит код ондалалт!..

Мирон Чойн.

ШОЧМО ЭЛЫШТЕМ

Кече семын
Сталин вождьын волга тӱсшӧ,
Эл ӱмбалне
Могай волгыдо йырваш!
Сад пакча гай
Тӱзланалтше элыштемже
Могай сылне,
Чапле,
Весела илаш!
Йыр ончал-я,
Пиалангше совет калык
Кид совалын
Сталин вождьым саламла.
Сталин вождьын
Шокшыж дене пеледалтыт
Шочмо элын
Героизм ден усталык
Вӱд йымалне,
Мланде ӱмбалне,
Каваштат.

Изир Эван.

Тау лийже Сталинлан

Шокталтем балалайкемым,
Куаналын пералтен.
Мокталтем мый родинемым,
Сылне мурым муралтен.

Эх, мотор мемнан элнаже
Эре илымет шуэш!
Лач мемнан ден йылышнаже
Кажне кечын пеледеш.

Кеч кӧм ончо, кажнын шӱмжӧ
Куаналын пырткалеш.
Мланде мучко Сталин лӱмжӧ
Сылне мур ден йонгалтеш.

Уло шӱм ден каласем мый:
—Тау лийже Сталинлан!
Чапле илыш пуметлан, Тый,
Иле курым—курымлан!

Н. Иртышев.
Шиньша СШ, 9 класс,
Морко район.

„Пeледыш" колхоз пеленсе (Косолоп район) драмкружок пашам сайын ышта.

Снимкыште: колхозный молодежь „Ешем" пьесым шындаш ямдылалтеш.

Фото М. Чуршуковын.

Авай, гордитле шочшет ден

Авай, шарнет дыр шкендын шочшым,
Тора гыч серыш толмымат.
Лектын ончет дыр кужу корным,
Вучет дыр коктын лиймымат.

Авай, гордитле, чот куане,
Шкендын шӱм-кыл шочшет ден.
Муро у мурым куан дене
Эн шерге Сталиным моктен!

Кок эргым сайын тый ончалын,
Элнан границыш колтенат.
Мемнан пеш шокшын, чот ӧндалын,
Авай, тыге тый ойленат:

— Эргым-шамыч, мотор кушкалын,
Пырля границыш каеда,
Кидеш винтовкым чот кучалын,
Почетный постыш шогалыда.

Вурсангше элым, эргым-шамыч,
Шинча сортала саклыза.
Кӱлеш лиеш гын, пытартыш вӱрым
Элна верч честно те пуза.

Авай, мутетым ме шукталын,
Йывыртен пӧртылына
Тунам ме угыч вашлиялын
Пеш шокшын кидым кучена.

Авай, гордитле, чот куане,
Шкендын шӱм-кыл шочшет ден.
Муро у мурым куан дене
Эн шерге Сталиным моктен!

А. Иванов.

Лывырга, лывырга...

(Кырык-Марий муро)

Лывырга, лывырга йошкар анис олмапу
Лывырга, лывырга йошкар анис олмапу;
Ик олмаже вочмеке, ынежат лывырге,
Ик олмаже вочмеке, ынежат лывырге.

Шыдешка, шыдешка йӧраталме йолташем,
Шыдешка, шыдешка йӧраталме йолташем;
Весе ден ок мутлане гын, ынежат шыдешке,
Весе ден ок мутлане гын, ынежат шыдешке.

Шадт Булат кусарен.

МИЧУРИН АЗМЕКЕЙ

„Ни колат, ни шылат огыл"...

(ойлымаш)

Мый районный центрыште пашам ыштем. Рушла манаш гын, „работник районного масштаба". Да, да. Тиде тыгак.

Чинем изи. Чинемлан кӧра жалованиемат кугу огыл. Но, районышто чылажат шулдӧ. Саде шагал оксатак илаш сита. Мыйынат эреак кӱшен тич окса лиеш. Кунамже „чынгыр р" велэ муралта. Туге гынат, южо гае нигунамат окса улмо дене моктанен коштмашем уке. А иктым каласыде ок лий: „окса" манмаште, шуко гана ватемын шинчарожым ончаш перен. Вот и ойлем:

— Мутлан манаш, таче оксам получаенам. Да, получаенам. Конешне, кажне пӧрʼенгат шканже ситалыкым кода да молыжым ватыжлан кучыкта. Керек мом нал, только кажне кечын пукшо, йӱктӧ...

Мыят тыгак ыштем. Кум-ныл тенггем кодем, молыжым ватемлан пуэм. А эрлашын, саде кодшо оксатым руалтем—окса „йывылдык!" „Мо каваршаш, кушан йомдаршым мо?"—шонем. „Папирос налашат кодын огылыс"...

Ончет гын, окса йомын огыл, чоя вате кыптарен[1]). Вескана „тыйын оксат дене теве мом налынам" манын, шӧнчал атым, але примус имым ончыкта. Пуйто шке кидем дене пумыжо шотат огыл, тудын лийын. Тудо оксаже дене мом налмыжымат раш ок ойло. Паша тыште огыл, мут уке да велэ каласкалшым.

А вот мо! Тендам мый шиштаршым: чинем изи. Садланак, райцентрыште чылаже мыйым огыт пале. Мыят ом пале. Эсогыл палышыжат кугу чинан семын „Сидыр Петрович" огыт ман, а „доверчивый йолташ" маныт. Паша тыштат огыл, эше умбалне.

Вот ындыже ойлемак: паша деч вара, получкым налын магазинышке каяш лектым. Каем, ваштарешем тошто лудо шинелян енг толеш. Вуйыштыжат тошто, какаргыше тӱсан шлем. Саде енгым эртен каяш тӱналынам ыле, трук кучен шогалтыш.

— О—О, Сидыр Петрович!—шокта.

— Салам,—манам, шинчам „пыч" ыштыде тудым ончем.

— От пале, монденат?—ӧрын ончымемлан йодеш.

— Да, пален ом керт вет,—манам. „Кузе тудо мыйым пала, а мый нигузеат ом пале" шонем.

— А шинчет норо йолташ, мый командировкыш толынам, республик гыч .. Но, окса пытен кайыш. П.что дене колташ сӧрышт, да, видишь ли, звонитлен йодашат оксам муын ом керт.—Ойлен пытарыш да мыйын ӱмбакем жалын ончал колтыш.

— Слущ, Сидыр Петрович, ала ик лу тенге чолым эрла йоктелан пуэт, а?—Мый ӧрын колтышым.

— Улашыже уло да...

— Ну, Сидыр Петрович, неужели пытартыш гана вашлийына,—сӧрвала. „Палымылан гын пуашат лиеш, но енжым ом пале" шонем. „Мо гынат, тудо мыйым пала"... Тыге шонен шогымо дене шижынат омул,ик червонцым лукгын пуышым.

—Пуаш пуэм, ала эрла пазарыште кемым налаш лиеш ыле,—мыят „кӧн мо коршта, тудым ойла" манме семын, налаш шонымем ойлем. Тиде мутешемже, тудо мыйым энгыреш нуж колым керылтарыме гаяк руалтыш.

— Тылат кем кӱлеш мо? Мый шке ужалем,—шокта. Пылышешем тушкалтен шып ешарыш: Ужалашыжат тылат велэ ужалем весылан гын, огым.

Йолышкыжо ончалььм гын, шӱкшӱ кем велэ.

— Тиде чиймем огыл, весым ужалем, уым. Ну, туге гын, магарычым ышташат лиеш, — мане да виешак столовойыш шупшын пуртыш. Пуртыш да кочкаш-йӱаш заказатлыш. Вашке, мемнан ончыко шокшо пельменят толын шинче. Кок пельменьым неле да ойла:

— Пельмень пеш сай, но логареш пижеш. Давай эше икте гыч пелтена? — шижынат ыжым шукто, заказым ыштенат тольо. Шкеже, ялт лудо гай, пельменьым нелеш. Логарыштыже гына „мыгыль" койын кодеш. Кӧргыштем шонем: „Мылам, Сидыр Петровичлан могай сай енг логалын. Кемым ужала, пукша, йӱкта"...

Шонкален шинчыме дене мый варашырак кодым. Саде кем тосем пыртлан лекте да ыш пӧртыл. А официантка мый дечем латкуд тенге да лурым кӱрын нале. Раз кемым ужала, значит вара шотлаш перна.

Тӱгӧ лектым. Садет папиросым чожген шога.

— Тый, Сидыр Петрович, тӱлышычат мо? — умлыдымо гай йодеш.

— Тӱлаш логале вет, — манам.

— Ну, йӧра, уке гын... — шокта. — Тый ит лӱд, мый тылат кемым пуэм вет. Шергынат ом нал... Только, эше ик коло тенгем пу ыле? — Адакат шинчашкем онча.

— Колым велэ огыл, чылак пуэм. Кеметше кушто? — „Налаш гын налаш", — шонем.

— У солаш коденам шол, пачереш. Да тый ит лӱд, эрдене вигак пачерышкет намием.

— Туалгын, эрла пуэм,—ойлем.

— Што ты, што ты! Разве олталем? — ындыже кищ гаяк пижедылеш. — Социализмымат ыштен шуктымо да, коли эшеат жулик уло шонет?... Слущ, коло тенгем пу, а? — Сӧрвала.

А шошо шуын. Уремыште вӱд шоргыкта. Ер тӱр вoктене сӧснашамыч лавырамат пургедаш тӱналыныт. Куэ вуйышто шырчыкшамыч шиалтарат. Колышт шогышыла чылажымат мондет.— „Неужели шырчык мурым колыштшылак шкемым онталыктем?" —шоналтенат ыжым шукто, коло тенгем адак луктын пуышым. Куэ вуйыш ончальым, шырчык-шамыч чонгештен каенат улыт. Тыгак, шижде саде йолташемат алагуш ошкылын.

Эрлашын нигуш лекде окна вoктен оролен шинчышым. Но нимогай шинелян енгымат ыжым уж. „Очыни, ондалыш" шонем. Но ватылан ойлаш ом тошт. Тудо шкеат окса шагалым шижын шикшым пышташ тӧчыш. Тулжак ылыж ыш шу. Вуй орам дене шонаш логале: „Шайтанешыже, тудо мыйым пала да лӱм-нержым йодашат ыжым тоштыс"... Кече эртыш. Йӱдвошт шӱшпык нарат мален ыжым керт. Эрдене пашаш кайышым. И вот, вoктенем шинчыше бухгалтерлан ойлем. Манам, тыге, тыге...

— А—а, шукырак от пу ыле. Пумет годымак на, нигунамат ом йод манынак пуаш кӱлеш ыле,—манеш.—Мый тудым ужым, Морко ер вoктене лавыраште почаккия ыле, Николай Иванович Иванов,—ешарыш.

— Мо, республик гыч толынам маньыс, — манам.

— Республикышкыже миенат огыл.

–Тудо мыланем кемым ужалаш сӧрыш.

— Кем огыл, ӱмбалсе шинельжат енгын... — мыйын ушемат кайыш.

„Да, Николай Иваныч!" Тый мыйым сай кергалтышыч.

Тылеч вара тудым ужалтын. Ужеш гын, шкеак миен кидым куча. Но шке нергенже нигувам мутым ок лук, тылагат ойлаш эркым ок пу. Ойла, ойла да „пеш вашкем, чеверын!" маныя саде шырчык гай алагуш чонгештен кая.

Ик кече годым мемнан учреждениийыш тольо.

— Пашам кычалам, — манын, трудовой книжкам шуйыш. Туштыжо эреак — „За прогул, за пьянку"... поче-поче возен волымо. Ик листаш пурен огыл да вес могырышкат куснымо. Нигуштат кум кече деч коч пашам ыштен огыл.

„Ни колат, ни шылат огыл" — шоналтышым. Мемнан дене вер уке да пашаш ыжна нал. Алагуш лектын кайыш. Ала тендан деке мия, эскерза!

1939—40 ий.

1) Кыптарен—пургед [illegible] налын. Чочкен налын.

52

ИНОСТРАННЫЙ ТЕЛЕГРАММА-ШАМЫЧ

ЗАПАДНЫЙ ФРОНТЫШТО

Берлин, 16 март (ТАСС). Германский армийын Верховный командованийже тыге увертара:

„Западный фронтышто нимогай кугу событий лийын огыл. Восточный Франция ден Северный теҥыз ӱмбалне разведкым ыштыме годым, германский самолет-шамыч английский сторожевой судно-шамычым атаковатленыт. Ик судным вӱд йымак волтен колтымо, весым чот локтылмо.“

Германский информационный бюро тыге увертара: фронтын Геммельберг дене да Перль дене улшо участкылаштыже противникын разведывательный отрядше-шамычын атакыштым чактарыме. Пеш кӱшычын пулемет дене германский солдат - шамычым лӱйкалаш тӧчышӧ кок французский самолетым германский зенитный артиллерий поктен колтен. Верхний Рейн дене улшо фронтышто противник лӱйкалаш тӱҥалын.

Париж, 16 март (ТАСС). Официально тыге увертаралтеш: теҥгече чыла фронтыштат кече спокойно эртен. Йӱдым у нимат лийын огыл.

Финляндский сейм советско-финляндский мирный договорым ратифицироватлен

Стокгольм, 16 март (ТАСС). Теҥгече финляндский сеймын заседанийыштыже советско-финляндский мирный договорым ратифицироватлыме нерген вопрос обсуждатлалтын. Сеймын иностранный паша комиссийже договорым ратифицироватлыме нерген предложенийым вноситлен. Премьер-министр Рюти Финляндия ден СССР правительство представитель-шамычын мирный договорым заключитлымышт нерген увертарен да сеймлан договорым ратифицироватлаш рекомендоватлен.

Договорым кумыт вашт-реш лийше 145 йӱк дене ратифицироватлыме.

Советско-финляндский мирный договорым саламлат

Нью-Йорк, 16 март (ТАСС). „Финский пашаеш-шамыч федераций“ советско-финляндский мирный договорым комментироватлен, тыге заявитла: пӱтынь тӱняште мир верч шогышо-шамыч куанаш основанийым иметлат. Войнам ылыжтыше - шамычын войнан театржым шараш да тушко Советский Союзым да моло нейтральный элшамычмат шупшылаш тӧчымӧ планыштым кӱрлмӧ. Умбакыжым федераций шкенжын эн тӱҥалтыш гычак Финляндийым советский предложений - шамыч дене келшаш ӱжмыжӧ нерген ончыкта.

Иностранный печать СССР ден Финляндия коклаште мирный договор нерген

Осло, 16 март (ТАСС). Ставангер олаште лекше „Исте майт“ социалистический газета СССР ден Финляндия коклаште мирный договор нерген увертарымашым „Пӱтынь Норвегийыште куанымаш“ вуймут дене публиковатла. Тиде договорым норвежский калык саламла манын, газета палемда.

Латино-Американский эл-шамыч

Нью Йорк, 16 март (ТАСС). „Нотисиас графикас“ аргентинский газета советско-финляндский мирный договорым комментироватлен, войнам чарнымым чыла эллысе здраво шонышо общественный мненийсаламла, манын, заявитла.

Сант-Ягошто (Чили) лекше „Френте популяр“ газета мирный договорым саламлен, тиде договор дене мирный реакций гына келшен ок керт манын, заявитла.

Олимпиадылан ямдылалташ огыт тырше

ВЛКСМ Центральный Комитетын X пленумжо детский художественный самодеятельностын олимпиадыжым эртараш пунчалын. Олимпиадым эртарымаш—мемнан элысе пиалан йоча-шамычын творческий пашаштышт пеш кугу событий.

Тиде пунчалым мемнан школыштына тунемше-шамыч кугу куанымаш дене вашлийыч. Нунын коклаште пашам йӧратен ыштыше, почеламутым сайын лудшо, сӱретлен мурен моштышо йоча-шамыч ятыр улыт. Нуно чыланат драмкружокышто участвоватлат. Пьесым шындыме годым шке рольыштым моштен исполнятлат (Петрушев, Петухов, Каменщиков, Шабердин, Васильева да моло)

Тышечын раш пале: школыштына детский творчествым шараш тыршыше, искусствым йӧратыше йоча-шамыч кече еда шукемыт. Нуным организоватлен, вуйлатен шогыман. Теве ты шотышто райкомол ден РОНО мыланна огыт полшо, детский олимпиада нерген але марте шоналтен огытыл.

Мирон Эчей.

Кужеҥер район, Иван-Сола СШ.

Йошкар Оласе 6 номеран школын отличный стрелокшо-шамыч (шола гыч пурлашке): С. Т. Троценко, Ю С. Токарев, В. В. Вольховский (военрук) да Л. Н. Злобин II ступ. ВС значокланнормым сдатлаш ямылалтыт.

Фото М. Чуршуковын.

САЙ КОНЮХ

И. Ермаков йолташ „У вий“ колхозын (У-Тор“ял район) эн сай конюхшо. Тудо ынде конюхлан 7 ий лиеш пашам ышта. Тиде жапыште Ермаков йолташ шуко имне-шамычым ончен куштен. Сай пашажлан шуко гана премийым налын. Кодшо ийын животновод-шамычын районный совещанийыштышт тудым 100 теҥге окса дене премироватленыт.

Кызыт Ермаков йолташ 10 имньым пукша. Тудын пукшымо имне-шамыч чыланат сай упитанностян улыт.

П. Н. Веденькин.

Красный уголокым почмо

Комсомольский организацийын инициативыже дене „МОПР“ колхозышто (Шернур район) красный уголокым почмо. Красный уголокышто художественный литература шуко уло. Тыгак газета, журнал толеш. Кызыт колхозник - шамычяра жапыште красный уголокышто газетым, журналым лудыт.

И. Н. Куклин.

КУГУЕН-ШАМЫЧЫМ ТУНЫКТЫМАШЫМ ЧАРНЕНЫТ

„Эр ӱжара“ колхозышто (Пектубай район) неграмотный ден малограмотный-шамыч туныктымашым йӧршеш чарненыт. Кугуен-шамычым туныктымаш дене нигӧат ок вуйлате. Колхозышто комсомольский организаций тидым ужмо ӱмбачын тӧрлаташ огеш тырше.

Неграмотный ден малограмотный-шамыч туныктымашым кызытак тӱҥалман.

Тыгак Пектубай РОНОланат тиде паша ден конкретно вуйлатыман.

П. Пушкин.

Пионерский организацийлан полыш кӱлеш

Куракинский средний школысо (Параньга район) пионерский организацийыште 181 пионер шотлалтеш. Нунын коклаште воспитательный пашам сайын шындаш гын, школа пашаште, тунеммаште пеш сай результатыш шуаш лиеш ыле. Но тыште пионерский отрядын пашаже дене пеш шагал интересоватлат.

Пионер вожатый шамыч шке пашаштым кӱлеш семын огыт ыште. Тунеммаште пионер-шамычын дисциплиныышт лушкен. Шуко пионер шамыч начар тунемыт. Нуно социалистический договорым ыштен улыт, но договорын шуктылтмыжым проверитлыше нигӧ уке. Школысо комсомольский организаций тидым ужынак шога, но нимогай полыш ок пу. Пионер отрядлаш прикрепитлыме посна комсомолец-шамычат шке пашаштым огыт ыште.

Куракинский средний школысо пионерский организацийым нигузеат тыгай положенийеш кодаш ок лий, ВЛКСМ райком кызытак кӱлеш полышым пушаш.

Яковлев Ваня.

Кӱкшӧ успеваемость верч пашам организоватлыман

Марпединститут пелен-се комсомольский комитет ВЛКСМ Центральный Комитетын X пленумжо деч вара пашам икмыняр саемден. X пленум деч ончыч комсомольский комитет тунеммын качествыже верч шагал кучедалын ыле гын, кызыт кече еда интересоватла.

Комсомолец-шамычын идейно-политический шинчымашыштым нӧлтышаш верч кучедалмаштат кугу полышым пуэн. Студент-шамыч ВКП(б) историйым кугу желаний дене изучатлат. 279 комсомолец ВКП(б) историйын 12 главажым изучатленыт да экзаменым сдатленыт. Нунын кокла гыч 166 комсомолец „хорошо“ да „отлично“ отметка дене экзаменым сдатлен. Кызыт 279 комсомолец ВКП(б) историйым первоисточник-шамыч дене изучатла.

Ятыр комсомолец-шамыч академический успеваемость шотыштат примерым ончыктат. Теве А. А. Кожевников, А.Ф. Немцев, Регельский да моло комсомолец-шамычат чыла предмеет денатотлично гына тунемыт.

Оборонно — физкультурный пашат ятыр саемын. Садланак вет Йошкар-Ола Осоавиахим городской советын переходящий йошкар знамяжым лесотехнический институт дечын сеҥен налын.

Туге гынат але ситыдымаш-шамычат ятыр уло. Шуко комсомолец - шамыч ВКП(б) историй тунеммашке серьезно огыл отностлат. А тидыжым ВКП(б) историй дене экзаменым 22 комсомолец провалитлыме гыч ончыкташ лиеш. Студент-шамыч кокла гыч Маричева, Халтурина, Мамаева да моло - шамычат 3—4 предмет дене первый семестрыште экзаменым сдатлен кертын огытыл.

Социалистический договор дене чыла студентымак авалтыме огыл. Договорым семестр пытымек гына тергат.

Ниве ситыдымаш-шамычым ВЛКСМ комитет кызытак корандышаш.

Н. В. Королев.

Отв. редактор— К. А. ЛЕНСКИЙ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, № комнаты 69—70, № телефона 90.
Упол. Главлита МАССР А—263. Йошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата.